PAGANINI GAVDENTII

Doctoris Theologi, & Iurisconsulti.

PRÆFATIO IN GYMNASIO PISANO.

Cum instaurarentur Studia Anno M. DC. XXX. Mense Nouembri.

FLORENTIÆ

Ex Typographia Petri Nestij sub Signo Solis, 1631

Superiorum Permissu.

Illustrissimo Viro
ANDREÆ CIOLO
Sereniſſimo Magno Duci à Secretis, & intimis Conſilijs.

AErent ſemper animo literę, quas de me tibi exarauit tres abhinc annos Vir ſingulari pietate, doctrina, & prudentia tota Europa, & orbe Christiano notiſſimus Mutius Vitelleſchus Societatis Ieſu præpoſitus Generalis. Illis namque ſic vſus es in rem meam, vt à Sereniſſimo Magno Duce ad publicam profeſſionem in Gymnaſio Piſano accerſitus fuerim. Quemadmodum autem inde res meæ incrementum cœperunt: ita ſoleo ſummopere extollere tuam erga me beneuolentiam; atque vt magis mihi ipſi ſatisfaciam in limine huius Præfationis, quæ nunc prodit, publicè, quantum tibi debeam, teſtatum facio. lubenter verò adderem tuorum meritorum erga Sereniſſimos Magnos Duces, totamque inclitam Etruriam, commemorationem, niſi ſcirem panegy-

r's o potius opus esse ei, qui id conaretur facere, quàm brevi Epistola, nisi etiam vererer, ne offenderem moderationem animi tui, qui sic civilium virtutum perfecto numero cum placidissimis moribus, es instructus, ut malis esse, & agere, quam videri, & laudari.

Illustrissimo tuo Nomini

Obstrictissimus

Paganinus Gaudentius.

PRÆFATIO IN GYMNASIO PISANO.

Cum instaurarentur Studia Anno M. DC. XXX. Mense Nouembri.

On multi numerantur dies, Auditores humanissimi, quando anxiè de Studijs hoc anno nostro in Gymnasio renouandis, quærebatur. Et quidē plurima vltrò citròque prolata erat audire, vt quiuis quantumuis prouidus cogeretur hæsitare. Quos spes cupidos excitabat, eosdem timor trepidos deijciebat. Hinc quod desiderabatur se probabilibus insinuabat rationibus; illinc impendens dilatio, quidquid erat conceptum excutiebat. & vt nauis aduersos experta ventos, dum obliquo labore nititur vim superare, & portum petere, nunc progredi, nunc retrocedere videtur: sic & nos quotquot de reditu ad Academicas exercitationes solliciti viuebamus, quia non pauca obijciebantur, quasi certa statione destituremur, querebamur. Nostis morem famæ, Auditores, solet omnia, quæ sibi credita fuerint siue læta, siue tristia angere, & plurimis in ventis in immensum extendere. Sed grauia auditu potissimum sibi putat amplificanda. & nescio quomodo fiat, vt mortales opinionem calamita-

te maiorem, & sæpius repositas querimonias suarum cladum velint esse additamentum. Eo igitur ferebantur crebriores sermones, illuc pleræque deuoluebantur cogitationes, in eam partem inclinabant coniecturę, vt meliora in tempora differendas esse professorias prælectiones ominarentur. A remota vetustate in memoriam nobis reuocabant, quod Romani, hominum, qui vnquam fuerunt, sapientissimi, vbi publici mœroris tempestas ingruisset, indicto iustitio, domos claudebant, fora deserebant, vadimonia relinquebant, vestē pullā sumebāt, omnia deniq; ad tristitiam componebant. & quando vnquam Italiam sæuiora fata vrserint, quando felicitate dignissimam regionem facto velut agmine tot acerbitates inuaserint, concusserint? nam quam partem prętererit, & illæsā reliquerit lamentabilis vexatio? Ligures vt quiescere dicantur, sumptus facere in alendis militibus, nescios quid serus vesper ex vicinia possit adferre. Rempublicā Venetorū aut dolere vices suarum ciuitatum, quæ cum lue conflictantur, aut ex propinquitate Germanorum sentire molestiam, & inter bellum, & pacem degere inuitam. confinia Pontificię ditionis aut carpi morbis, aut copijs insideri. quanto vero in squalore iaceat Mantua, & suum lugeat agrum direptum. Casalenses post duplicem obsidionem valde incertos adhuc esse, cui sint parituri, quid futurum de Segusio, de oppidis ad Eridanum, an ibi diu hæsuri potentissimorum regum bellici apparatus, adhuc discendum à longa forte die. ac ne externa affectato luctu memorentur, Tusciā immota quidem pace frui tranquillam, sed alicubi tam grauibus morbis lacessi, & primarię vrbi metuere. Inter hæc an quęrendę litterarū amœnitates, an lætis applausibus frangenda subsellia, an de quæstionibus iucundæ instituendæ dissertationes? an quęrendū cū Philosophis de cœlestis motus

peren-

petennitate, quando in tertis instabiles trepidamus, & tollendi oculi ad sidera, quando vix locus supperit, vbi pedem figamus? an cum Iureconsultis de familia ercifcunda, de communi diuidendo disputandum, quando quotidie vtrumque mortis non paucos ex domicilio expelli oculis vsurpamus? an quasi fallentes tempus cum Galeni discipulis de calore sonaio, de quatuor humorum commixtione, de oatutæ artificio in contexendo corpore litigabimus, quando potius ad perniciosa contagia eliminanda omissis verbis opere est accurrendũ? an vndique conuenlendum, & velut comitia conuocanda studiosorum, quando ne commercij quidem causa, si fieri posset, esset colloquendum? plura etiam iactata memioimus, quorum prolixior recitario nimiam vestris sensibus iniungeret patientiam. quæ eo vsque, ne quicquam dissimulem, progrediebantur, vt aliqui aut aliena, aut superuacanea cura præcipites nescio quid de stipendiorum pensitatione cunctanter mussarent. vt præmia opus comitantur, ita per res prolaras non videri largirioni fore locum. quod enim milites mereantur siue pugnent in hostẽ, siue per inducias intra hyberna degant, id dissimilius esse, quam vt desidi togę possit prodesse. nam ne eo quidem tempore. quo expeditio non suscipiebatur, Romanorum in castris aut omissa pugnarum imitamenta prope quotidiana, aut neglectas munimentorum excitationes, tantum ne torpor subiret paulatim incautos. vt vero de re familiari meticulosę protinus'tei jcerẽtur voces, illud animum subinde cruciabat, ne consuetudinem cogeremur intermittere docendi. quid, quæso vos, molestius fuisset, quã scolasticis deductionibus aliquandiu carese? quam mensibus æstiuis silendo iungere bybemos, aut quod iugi meditatione erat collectum, & in commentarios relatum, intempestiua vacatione amittere? viri profecto, qui sũt nullum

nullum desidia sentiunt esse laboriosius negotium, nullam mordaciorem curam, quam cura carere; qui si solatium præsentissimum reperiunt in labore, lancinantur, & torquentur quãdo per ignauiam tempus coguntur traducere. quid vero sanctius, quid innocentius doctrinarum tractatione? quid suauius, quam, si quid feliciter est excogitatum, id ingeniosę tradere iuuentuti, & sui memoriam apud eos, quibuscum nõ vulgaria communicantur monita, relinquere sempiternam? struant alij pario de marmore monumenta, incidant æri longos titulos, magnifica dedicent ædificia, vt nomen ab obliuione vindicent, si interim disciplinis qui lucem inferũt, & egregios adolescentes ad arcana scientiarum deducunt, in animis hominum imagines sibi ponant pulcherrimas. dum vero dubij nunc nobis quasi gratulamur tanquam ituri, mox velut mansuri contrariam in partem retrahimur, dum cum expectatione mali, quæ malo sæpe est grauior, congredimur, derepente exorta summæ auctoritatis lux, formidolosam moræ discecit obscuritatem. nubeculæ sollicitudinis noster animus erat intentus, quam sol Etruscus, cœlesti quam simillimus illicò dissoluit. generosa nempe indoles, quę in Serenissimo Magno Duce à pueritiæ annis eluxit, nunc robore iuuentutis firmata, postquam regiminis sumpsit habenas moderandas, insignia edit virtutum specimina, vt iamnunc sapientes homines non incerto iudicio augurentur fore, vt parentum, auorumque suorum gloriam sit æquaturus, aut etiam supergressurus. nam, ne à suscepto sermone instaurationis studiorum digrediar ad alia, quæ quotidie, vt suarum vrbium saluti consulat gerit, vt, inquam, quod dicere susceperam, prosequar, quam expeditum, quam prouidum, quam benignum se pręstitit, postquam celeberrimæ huius Academiæ Prospectorẽ accuratissimum, Virum & doctrina, & magno vsu rerum præ

stan-

stantissimum totius nostri ordinis peramantē Hyeronimū à Sommaia audiuit referentē. statim singularis beneuolentiæ erga sedem liberalium literarum dedit non vnum argumentum. quale illud silentio non potest præteriri, quod Galuano, quē qui rectè nouit, non potest nō magnifacere, Pandectarum expositionem rectissimo consilio iussit deferri, vt desiderium, quod nobis Accarisij immatura, & lacrymis dignissima mors reliquit, non leuiter temperetur. quod vero, Auditores, me indulgentissimus Princeps in Collegium Iurisperitorum præcepit cooptari, id eiusmodi est, vt si dum publicè dico, dissimuletur, benignitatem largientis videar detrectare, si narretur, proprij commodi inuidiam in caput meum deriuem. quæ verba suppetent, quibus vtrumque scopulum declinem, & inoffenso cursu incedam? ita mihi sumam audaciam, vt iactantiæ apud æquos iudices notam sperem posse vitari. vltrò agnosco, palamque recenseo, ingenij mei nullam esse vim, in studijs exiguum profectum, infantilem esse sermonem, aptitudinem infra huius sedis fastigium esse positā. at negare non possum, quod vobis notissimum est, meam in peruolutandis bonis exemplaribus, in commētādo operam esse assiduitatis plenā. Quo magis miror reperiri quosdam, quos in nullo non scriptore hospites noui, qui nonnisi vulgaria, & in triuijs decantata promunt dicta & infeliciter vsurpāt, quos Musę nunquā ad sua sacra admiserunt, miror, inquam, quod conentur affanias suas obtrudere, & meis auribus quasi peregrinum aliquod adferant, existiment se posse obrepere. Quibus missis factis, si meam in versandis libris occupationem voluit sua auctoritate prouehere iustissimus Princeps, vni ingens beneficium acceptum refero, vni grato animo gratias rependo, gratulorque omnibus illis, qui de promouendis studijs, de augenda antiquissimæ scholæ gloria suscipi-

unt

unt sollicitam meditationem. Habemus Principem, excellentissimi doctores, qui nouit exactè quid vnusquisque præstare queat, paratusque est diligentiam, alacritatem remunerati. Scitis quantam liberalitatem elapso anno erga multos professores exercuerit; & nuper non est passus quicquã eorum, quæ ad rem facerent, omitti. cũ tamen plurima impendat, dum alimenta innumeris familijs, quæ paupertate premuntur, suppeditat, dum tot extra ordinem militantibus mercedem largitur, qui excubias agunt, ne pestiferi morbi latius grassentur. quod si tot inter difficultates non solum Gymnasium non negligit, sed tuetur, sed saluum, & incolume seruat, nouis Doctoribus instruit; quid dicemus facturum, quando nubes hæc transiuerit, quando sublato contagij timore pristina securitas vrbibus, oppidis frequentia restituta dicetur? quando æquabili transactione paci in vniuersa Italia fuerit consultum, & suum agris longè latèque reddetur decus? nulli possumus dubitare, quin præclarissima quæque ab eo, qui veteæ gloriæ cupidissimus est, sint expectanda. ergo, quod superest, egregij Professores, vosque optimæ spei Iuuenes, dum optatum ad curriculum reuertimur, immortale numen, cuius arbitrio omnia reguntur, supplices rogemus, vt optimi Principis faueat consilijs, eumq; quamprimum votorum suorum, quibus non minus populorum in Etruria, quam suipsius incolumitatem prosequitur, compotem faciat. Dixi.

LETTORI

LECTORI. S.

Anc orationē exaraui, cum de transactione Ratisponensi nihil adhuc inaudissemus, & magna esset ob gliscentem pestem trepidatio. Nunc gratissima vice, & pacis desideratissima commoda spondentur, & bellua illa, quæ aliquandiu saniit in vrbes Italias, illuc videtur redire.

Vnde negant redire quemquam.

Fac ò propitium Numen, vt quæ lux iamnunc affulget, aucta sinceros, & perennes diffundat radios.

